

Assignatura:	Historia de la Professi3	(En extinci3)	
Tipus: Obligat3ria		Codi: 242021	
Cr3dits: 4,5	Te3rics: 3	Seminaris: 1	Laboratori/Pr3ctics: 0,5
Departament: Infermeria Fonamental i Medicoquir3rgica			
Semestre acad3mic: 1 i 2			
Semestre curricular: 2 ^o			
Coordinador/a: Roser Valls Molins			
Professores de cada grup de doc3ncia:			
A 2.1 : Roser Valls i Paola Galvany			
C 2.1 : Roser Valls i Lidia Fern3ndez			
A 2.2. Roser Valls			
B 2.2 : Paola Galbany i Lidia Fern3ndez			
C 2 2 Lidia Fern3ndez i Roser Valls			
Idioma: Catal3			

Objectius: .

1. Presentar les creences de salut i malaltia en la prehist3ria i les cultures antigues, els procediments curatius o t3cniques que es seguien a cada cultura i les figures encarregades de curar/cuidar en cada una d'elles.
2. Descriure les aportacions m3s importants que la cultura grega i la romana van fer pel progr3s de la medicina i salut p3blica. Tamb3 explicar la influ3ncia del cristianisme a favor de l'atenci3 dels malalts.
3. Descriure les influ3ncies del monaquisme cristi3 i les ordres religioses en l'atenci3 dels malalts i el paper de l'islam en la reconstrucci3 cultural. Explicar les conseq3ncies econ3miques, socials, culturals i sanit3ries de les Croades i la g3nesi de la professi3 a Espanya.
- 4 Explicar els descobriments que van influir en la evoluci3 de la societat, especialment en les ci3ncies de la salut. Descriure la dicotomia de la infermeria, la seva decad3ncia en els pa3sos protestants i la situaci3 del hospitals. Con3ixer els precursors de la infermeria actual i la seva obra.
5. Descriure les descobertes m3s destacades de la medicina i els esfor3os humanitaris per millorar l'atenci3 dels malalts. Explicar la influ3ncia de les diaconesses de Kaiserswerth i F. Nightingale en la professionalitzaci3 de la infermeria.
6. Descriure l'evoluci3 de la Infermeria durant el segle XX i comparar-la amb la situaci3 amb d'altres pa3sos desenvolupats. Explicar les refer3ncies legals de la

professió a Espanya i la seva repercussió en la formació dels professionals i el naixement de les primeres escoles d'Infermeria fins avui.

2.Temari

2.1. Unitat Didàctica I: prehistòria i cultures antigues

Lliçó nº1.- **Prehistòria** Malalties de la prehistòria. La dona a la pràctica de les cures.

Lliçó nº2.- **Cultures antigues.** Condicions socioculturals i econòmiques de cada cultura, sabers mèdics, paper de guaridors, cuidadores, llevadores i lloc d'atenció dels malalts. Cultures de la Mesopotàmia. Cultura de l'antic Egipte. Cultura índia. Palestina. Xina antiga.

2.1. Unitat didàctica II. Cultures clàssiques i el cristianisme.

Lliçó nº3. **Cultura grega.** Fonaments pel desenvolupament de les ciències de la salut.

Característiques socioeconòmiques i culturals. Tractaments empírics i rituals. Coneixements mèdics i expansió. Hipòcrates (V aC.): Concepció de la malaltia, diagnòstic i tractament. Codi deontològic. Llocs d'atenció dels malalts. Llevadores i cures infermeres.

Lliçó nº4.-**Cultura romana.** Fundació de Roma (753a. J.C.) i expansió. Característiques socioeconòmiques i culturals. Coneixements mèdics. Aportacions a la salut pública. Lloc d'atenció als malalts , infermeres i llevadores. *Barcino*: una ciutat romana.

Lliçó nº5.-**El cristianisme i l'atenció dels malalts.** Nova filosofia que influeix a l'atenció dels malalts, nens i dèbils. Organitzacions dones i atenció als malalts: Diaconesses, Vídues i Verges, Matrones romanes. Els homes i la Infermeria. Hospitals cristians i xenodoquis.

2.3. Unitat Didàctica III: Edat Mitjana

Lliçó nº6.- **Edat Mitjana Alta** (del s. V al X d. J.C.). Caiguda de Roma(476). Condicions socioeconòmiques i culturals. El feudalisme i monaquisme cristià. Monestirs benedictins. Islamisme i la reconstrucció cultural. La Infermeria l'Alta Edat Mitjana.

Lliçó nº7.- **Edat Mitjana Baixa** (del XI al XV). Situació social econòmica i cultural . Les Croades (1096-1271) i els ordes religiosomilitars: Hospitalers, Cavallers Teutònics, Cavallers de Sant Llätzer. Higiene. Malalties i epidèmies .

Lliçó nº8.- **Ordes religioses i cures d'infermeria** Ordes mendicants: franciscans, clarisses dominics. Ordes hospitalaris: Agustines. Ordes seculars: beguines de Flandes. Dificultats en la consolidació de la Infermeria com a

disciplina, professió i/o ofici. Hospital de la Santa Creu i la gènesi de l'infermer a Espanya.

2.4. Unitat Didàctica IV: Edat Moderna, Renaixement i dicotomia de la infermeria (1453-1789)

Lliçó n.9.- Trànsit de l'Edat Mitjana a l'Edat Moderna.

Context socioeconòmic i cultural. Progressos. Higiene. Renaixement. Desenvolupament del saber en la medicina (Vesali, Paracelsus, Malpigi, Servet, Harvey, Sydenham i Paré).

Lliçó n.10. **Dicotomia de la infermeria.** Reforma protestant. Dicotomia de la Infermeria. Decadència de la infermeria en els països protestants. Funcionament dels hospitals.

Lliçó n.11. Precursors de la Infermeria moderna

La Contrareforma. Sant Joan de Déu i la seva orde(1495-1550). Sant Vicenç de Paül i les Germanes de la Caritat. Situació dels malalts mentals.

2.5. Unitat Didàctica V: Progrés de les ciències de la salut i professionalització de la infermeria

Lliçó.12.- **Evolució científica i social.** Condicions socioeconòmiques i culturals. conflictes polítics. Revolució agrícola i industrial. Progrés de la medicina i higiene. Semmelweis i la febre puerperal. Pasteur i la teoria microbiana Koch i el bacil de la tuberculosi. Lister i la cirurgia antisèptica. Epidèmies i d'altres problemes de salut.

Lliçó. 13.-**Reformes socials** Esforços humanitaris. J. Howard i la seva obra "Hospitals i Llatzerets". Millora de la atenció als malalts mentals per Pinel. E. Fry i la seva reforma carcelària. Diaconesses de Kaiserswerth. Fundació de la Creu Roja.

Lliçó.14. **Professionalització de la Infermeria.** Kaiserswerth. F. Nightingale: Estada a Kaiserswerth, el seu primer càrrec, guerra de Crimea i organització d'una escola d'infermeres. Les seves aportacions conceptuals i estudis estadístics i epidemiològics. Les seves obres.

2.6. Unitat Didàctica VI: Edat Contemporània i la consolidació de la Infermeria

Lliçó.15. **Situació en el segle XX.** Conflictes polítics i la seva repercussió als problemes de salut. Medicaments: aspirina, insulina, penicil·lina, sulfamides, quimioteràpia i psicofàrmacs. Tecnologia aplicada al diagnòstic i tractament. Tècniques d'infermeria: mesura de la T.A., medicació parenteral, mesura de la temperatura. Malalties. Nova filosofia dels hospitals.

Lliçó. 16. **Infermeria a Espanya.** Primeres referències legals. Titulacions i funcions del practicant, infermera i matrona. Professionalització de la infermeria Unificació dels estudis: A.T.S. Infermeria universitària.

Lliçó.17. **Associacions d'Infermeria.** Col·legis provincials. Organitzacions nacionals: Consejo General. Organitzacions internacionals: Consell Internacional d'Infermeria. Altres associacions professionals i sindicals.

Lliçó.18. **Comparació de la Infermeria d'Espanya i d'altres estats avançats.** Situació de la Infermeria en diferents països d' Europa i d'Amèrica a nivell acadèmic, laboral i de recerca.

Activitats:

1. Activitat Presencial

Classes expositives: s'impartiran els continguts per mitjà de classes magistrals, recolzades sempre amb material audiovisual (diapositives, transparències i vídeos) acompanyats d'uns exercicis.

Seminaris: Hi haurà dos seminaris, sobre lectura i anàlisi de documents d'història de les cures .

2. Activitat Pràctica

Els crèdits pràctics es desenvoluparan amb dues activitats:

- a) lectura crítica de documents d'història de la infermeria
- b) visites culturals a centres d'interès històric

a) La lectura crítica de documents d' història de la infermeria consta primer de la realització dels dos seminaris esmentats, a l'apartat anterior, després de fer la lectura d'un document d'història de les cures, i finalment confeccionar un informe escrit o prova (activitat presencial). A aquesta pràctica li correspondrà el 10 % nota .

b) Les visites culturals consistiran en fer una visita a un centre d'interès per la infermeria com el Monestir de Pedralbes, interessant per la seva infermeria del renaixement, o l'Hospital modernista de Sant Pau, perquè és un model de centre de primers del segle XX(activitat presencial feta fora de l'aula). Un cop realitzada la visita s'haurà de fer una avaluació de la mateixa (activitat presencial). A aquestes tasques també li correspondran el 10% de nota global

Pels estudiants que, per motius justificats, no puguin fer la visita cultural, tindran l'alternativa de fer la lectura d'un llibre, títol del qual s'indicarà oportunament, del que s'haurà de fer un informe-avaluació .

4. Avaluació

Durant tot el semestre es faran a classe diferents exercicis dels que es farà una correcció comentada de tipus formatiu.

L'avaluació de l'assignatura, serà continua perquè constarà de dues proves durant el semestre, una referida a la visita cultural (10% de la nota final) i l'altra referida a "lectura i anàlisi de documents d'història de la Infermeria" (també 10 %) i d'un examen final que es farà en la data assenyalada en el període d'exàmens corresponents. La prova final per superar l'assignatura que constarà d'unes 30-40 preguntes objectives, que representen el 60% i un prova d'assaig que representa un 20% de la nota d'examen. A més dels continguts es valorarà l'expressió escrita. Per aprovar la assignatura s'ha d'obtenir un aprovat (5) a l'examen final. Als estudiants que demanin, per escrit, acollir-se a la prova única, hauran de fer l'examen final de la primera i/o segona convocatòria, del que podran obtenir una puntuació màxima de 8 punts.

5. Bibliografia

Bernabeu Mestre, J. y Gascón Pérez, E. (1999). *Historia de la Enfermería de salud Pública en España (1860-1977)*. Alicante: Publicaciones de la Universidad de Alicante.

Bishop W.J. y Goldie S. (1962). *Bio-Biography of F. Nightingale*. London: Dawson of Pall Mall.

Bricall, J.M. et al. (1987). *150 anys de la restauració de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: L'Avenç.

Bridges, J.C. (1967). *History of the International Council of Nurses 1899-1964. The First Sixty Five Years*. Great Britain: Pitman Medical.

Clemente, J.C. (1986). *Historia de la Cruz Roja Española*. Madrid: Ed. Cruz Roja.

Clemente, J.C. (1999). *La Escuela Universitaria de Enfermeras de Madrid: historia de una iniciativa humanitaria de la Cruz Roja Española 1918-1997*. Madrid: Cruz Roja Española.

Collière, M. F. (1993). *Promover la vida: de la práctica de las mujeres cuidadoras a los cuidados de enfermería*. Madrid: Interamericana McGraw-Hill.

Domínguez- Alcón, C. (1981). *La enfermería a Catalunya*. Barcelona: Rol.

Domínguez- Alcón, C. (1986). *Los Cuidados y la Profesión de Enfermería en España*. Madrid: Pirámide.

Donahue, P. (1993). *La Historia de la Enfermería*. Barcelona: Doyma.

- Ehrenreich, B. y English, D. (1988). *Brujas, comadronas y enfermeras: historia de las sanadoras*. (3ªed.). Barcelona: La Sal.
- Eseverri Chaverri, C. (1995). *Historia de la enfermería española e hispanoamericana*.(2ªed.). Madrid: Universitas.
- Fargues, I. y Tey, R. (1995). Ordinacions de 1417. Hospital de la Santa Creu de Barcelona. *Revista Rol de enfermería*, 17 (200), 47-53.
- Fargues, I.y Tey, R.(1995). Historia de la Enfermería. Siglos XVI y XVII Hospital de la Santa Creu de Barcelona. *Revista Rol de Enfermería*, 17 (203-204), 25-29.
- Frank, C.M. y Elizondo, T. (1987). *Desarrollo histórico de la enfermería*. México DF : La Prensa Médica Mexicana.
- Figueras, L.y Manadé, M. (Eds). (2001). El Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, 1401-2001. Barcelona: Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Foucault, M. (1976). *Historia de la locura en la época clásica*. (2ª ed.).México. Fondo de Cultura Económica.
- Fox, D. (1989). La política de responsabilidades en las epidemias: Una nota histórica. *Jano*, 37 (885), 65-72.
- García-Albea Ristol, E. (1999). *Historia de la Epilepsia*. Barcelona: Ed. Masson.
- García Martín, M. (1990).*L'Hospital de Sant Pau*. Barcelona: Ed. Catalana de Gas.
- Hernández Conesa, J. (1995). *Historia de la enfermería. Un análisis histórico de los cuidados de enfermería*. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana de España.
- Hernández Martín, F. (Ed.). (1996). *Historia de la Enfermería en España (desde la antigüedad hasta nuestros días)*. Madrid: Editorial Síntesis.
- Hincliff, S.E. y Schober J. E. (Eds.). (1993). *Enfermería y cuidados de salud*. Barcelona: Doyma.
- Hodgson, Agnes(2005)*A una milla de Huesca: diario de una enfermera australiana en la Guerra civil española*. Saragossa: Prensas Universitarias de Zaragoza: Rolde de Estudios Aragoneses.

Itard, J. (1982). *Víctor de l'Aveyron*. Madrid: Alianza Editorial. Masson. (primera edición en francés en 1801).

Jackson, Angela (2004) *Més enllà del camp de batalla : testimoni, memòria i record d'una cova hospital en la Guerra Civil espanyola*. Valls: Editorial Cossetània. Col·lecció "El Tinter"

Jameison, E.M., Sewall, M.F y Suhrie, E.B. (1968). *Historia de la enfermería*. (6ªed.). Madrid: Interamericana.

Laín Entralgo, P. (1979). *Historia de la Medicina*. Barcelona: Salvat.

López Piñero, J.M., García Ballester, L. y Faus Sevilla, P. (1964). *Medicina y sociedad en la España del siglo XIX*. Madrid: Sociedad de Estudios y Publicaciones.

Lowenberg, M.E., Todhunter, E.N., Wilson, E.D., Feeney, M.C.y Savage, J.R.(1985). *Los alimentos y el hombre*. México: Editorial Limusa.

McKeown, T.(1990).*Los orígenes de las enfermedades humanas*. Barcelona: Ed. Crítica.

Molina, M.T. (1973). *Historia de la Enfermería*.(2ªed.). Buenos Aires: Ed. Intermédica.

Montellà Assumpta (2005). *La maternitat d'Elna . Bressol dels exiliats*. Badalona: Editorial Arallibres.

Nightingale, F. (1991). *Notas sobre Enfermería. Qué es y qué no es*. Barcelona: Masson. (primera edición en Inglés en 1859).

Olesti , Isabel (2005). *Nou dones i una guerra les dones del 36* Barcelona: Edicions 62

Santo Tomas Pérez, M. (2000). Historia de la Enfermería. En Fernández Ferrín, C., Garrido Abejar, M., Santo Tomás Pérez, M. y Serrano Parra, M.D. *Enfermería Fundamental*. (2ªed.)(pp. 3-128). Barcelona: Masson.

Schott, H. (Ed). (1995). *Crónica de la Medicina*. Barcelona: Plaza y Janés .

Sendral, Marcel (1983) *Historia cultural de la enfermedad*. Madrid: Espasa-Calpe.

Schipperges, Heinrich (1987). El jardín de la Salud. Medicina Edad Media. Barcelona: Ed. Laia.

Siles González, J. (1999). *Historia de la Enfermería*. Alicante: Editorial Aguaclara.

Tey, R. (1986). La Enfermería dos visiones separadas por 30 años. *Revista Rol de Enfermería*, 11, 18-24.

Torralla Roselló, F. (1998). *Antropología del cuidar*. Madrid: Fundación Mapfre Medicina.

Towler, J. y Bramall, J. (1997). *Comadronas en la historia y en la sociedad*. Barcelona Madrid: Masson.

Valles, E. (1980). *L'hospital Clínic de Barcelona, ahir i avui*. Barcelona: Edicions 62.

Valls, R. y López C. (1991) Epidemiología hospitalaria. Orígenes y evolución. *Notas de Enfermería*, 1(8), 37-45.

Valls R, Roldan A y Monegal M. (2006). La transición del modelo de enfermería religioso al profesional en el Hospital Clínic de Barcelona. *Revista Temperamentvm*; 3. Disponible en <http://www.index-f.com/temperamentum/tn3/t6225.php>> Consultat el 20 de juny del 2006

Valls, R. (2007). *La història de la professió d'Infermeria*. 2^a ed. Barcelona: Publicaciones UB.

Ventosa Esquinaldo, F. (1984). *Historia de la enfermería española*. Madrid: Ciència 3.

Ventosa Esquinaldo, F. (2000). *Cuidados psiquiátricos de Enfermería en España-Siglos XV al XX- : Una aproximación histórica*. Madrid: Díaz de Santos.

Via, R. (2006). *Nit de Reis: diari d'una enfermera de 14 anys (del setembre del 1938 al juny del 1939)*. Vilafranca del Penedés: Edicions i Propostes Culturals.

Vigarelo, G. (1997). *Lo limpio y lo sucio: La higiene del cuerpo desde la Edad Media*. Barcelona: Altaya.